

N_KTERÉ TERMÍNY, POU_ÍVANÉ V SURDOPEDII

Auráln_ – orální komunikace je metoda, p_i které je vyu_ítí sluchu prvo_ad_m prost_edkem porozum_ní jazyku a mluvená_e_ je pova_ována a jedin_ prost_edek pro vyjád_ení jazyka. Jako dopl_ujícího prost_edku se p_edpokládá vyu_ítí odezírání_e_i dopln_né v_razem obli_eje a gesty. Vyu_ívání znakového jazyka se nep_edpokládá v_bec.

Bilingvální/Bikulturní je osoba, která plynule pou_ívá dva jazyky a dovede se p_izp_sobit dv_ma kulturním prost_edím. Pro nesly_ící osobu to znamená schopnost komunikace znakov_m jazykem i_esk_m jazykem a z hlediska kulturního je schopna se orientovat kultu_e Nesly_ících i sly_ících.

Cued Speech je komunika_ní technika ur_ená pro zviditeln_ní díl_ích element_mluvené angli_tiny vedoucí k lep_ímu porozum_ní. Tato metody je zalo_ena na kombinaci p_íjmu informací odezíráním dopln_n_ch ur_en_mí tvary a polohami ruky blízko mluvidel. Technika Cued Speech napomáhá sluchov_posti_en_m p_i identifikaci zvuk_, kter_m p_íslu_í velmi podobn_tvar mluvidel a nebo p_i odezírání nejsou v_bec viditelné.

esk znakov_ jazyk je vizuáln_gestick_, prostorov_realizovan_ jazyk, jeho_v_razov_mi prost_edky jsou pohyb, pozice rukou a t_la dopln_né v_razem obli_eje. Má ucelen_gramatick_ systém a syntax zcela odli_n_od_eského jazyka. _esk_ znakov_ jazyk je pova_ován Nesly_ící komunitou za p_írozen_jazyk nesly_ících osob.

Decibel (dB) je akustická jednotka pro hlasitost zvuku. V diagnostice platí vztah –_ím vy_í je údaj v dB, tím vy_í je ztráta sluchu. (pro nepou_itelné – jednotka **bel** je rodu mu_ského a to by se m_lo projevat p_i flexi tohoto slova. Tedy v_ádném p_ípad_ „dcibelám“)

Frekvence je údaj o po_tu kmit_za jednu sekundu. Vyjad_uje se v Hz – (hertzích i hertzech).

Funk_ní sly_ení je charakteristika vyu_itelnosti zbytk_sluchu v takovém p_ípad_, kdy sluchov_posti_ená osoba vyu_ívá ke sly_ení a porozum_ní mluvené_e_i sluchadlo.

Gesto je ozna_ením pro pohyb ruky nebo t_la slou_ící k vyjád_ení n_jaké my_lenky. Gesta zahrnují nap_íklad ukazování na p_edm_t nebo osobu o_kter_ch se hovo_í, k_vání hlavou nebo mávání na pozdrav. Gesta mohou b_t pou_ita samostatn_ nebo jako sou_ást komunikace jin_mi v_razov_mi prost_edky.

Individuální v_chovn_ plán je nárys speciáln_pedagogické pé_e dopln_né dal_ími slu_bami ur_ené d_tem/klient_m v rozmezí 3 – 21 let. Plán je sestaven t_mem, tvo_en_m rodi_i/zákonn_mi zástupci/pe_ovateli, pedagogy, terapeuty, sociálním pracovníkem a dal_ími odborníky, kte_í se podílejí na rozvoji dít_te/klienta. Plán obsahuje speciální cíle, p_edm_ty, úpravy vzhledem k b_nému v_chovnému plánu, denní program, systém pomáhajících profesí formy a míru jejich zapojení, pot_ebné úpravy prost_edí vzhledem k charakteru posti_ení

Inkluze je forma integrace sluchov_posti_en_ch batolat a d_tí do prost_edí, které je ur_eno primárn_d_tem neposti_en_m.

Jazyk je sdílen_kód u_ívan_ skupinou osob, ve kterém je p_esn_ur_en v_znam slov a dána pravidla podle kter_ch jsou slova kombinována a pou_ita tak, aby mohla slou_it k p_edání informace. Jazyk m_e b_t vyjád_en slovy, znaky nebo písmem. Receptivní funkce se vztahuje ke

schopnosti porozumět informaci sdělované adresátovi a expresivní funkce pak k předávání informací od mluvčího k adresátem.

Kochlea je část vnitřního ucha, která není –li poškozena, obsahuje vlasové buňky sloužící k přenosu zvuku po sluchovém nervu do mozku.

Kochleární implantát je technická elektronická pomůcka umožňující v přesně vymezených případech sluchového postižení poslechnout pomocí sluchové náhrady. Externí části jsou mikrofon, zpracovatel a cívková jednotka, která je připevněna magnetem k implantátu. Celý systém funguje tak, že mikrofon zachycuje zvuky a předává je procesoru, který je dekóduje. Procesor takto dekódovaný zvuk pomocí cívkové jednotky vysílá do implantátu. Ten stimuluje sluchový nerv a neslyšící se učí v rámci nezbytné dlouhodobé rehabilitace rozlišovat sluchové vjemy, které jsou mu pomocí implantátu zprostředkovány.

Komunikace je vymezení informací pomocí verbálních a neverbálních prostředků. Komunikace zahrnuje gesta, výrazy obličeje, slova nebo znaky. S ranými stádii komunikace se setkáváme u kojenců a to zpravidla s nejbližšími osobami je tedy dříve, než využívají slova nebo znaky.

Komunita neslyšících je označením pro skupinu osob, které spojují stejné zájmy a stejné postoje k otázkám sluchového postižení. Tato komunita je tvořena slyšícími i neslyšícími lidmi. Cíle a postoje jsou ovlivňovány kulturou Neslyšících. Významné je zde pozitivní postoj ke sluchovému postižení.

Kultura Neslyšících. Jako kultura je zpravidla označován systém hodnot, názorů a standardů, které provází myšlení, pocity a chování lidí. Kultura je předávána, vyučována a přebírána se vyvíjí. Mezi nejdůležitější slovy kultury Neslyšících patří Znakový jazyk, normální sociální interakce s ostatními Neslyšícími osobami a angažovanost v organizacích neslyšících. Velký význam mají pro kulturu Neslyšících také speciální formy umění, jako například pantomima, básně ve znakovém jazyce, vyprávění příběhů neslyšících osob.

Manuální vatování – termín označující prvotní tvarování rukou kojenců a batolat pobavujících v prostředí, kde je používán ke komunikaci znakový jazyk. Podobně jako vatování v mluvené řeči, neobjevujeme u manuálního vatování žádný význam. Později však může toto vatování tvořit součást rozvíjejícího se komunikačního systému dítěte.

Neslyšící je z klinického pohledu osoba, která vzhledem ke sluchové ztrátce neslyší a rozumět mluvené řeči. Kulturní pohled na Neslyšící uvádí, že se jedná o skupinu osob vztahující se ke kultuře a společnosti neslyšících.

Test s použitím **Otoakustických emisí** je metoda vyšetření sluchu, která ověřuje zda je kochlea funkční. Zkouška je pro dítě nezatěžující, jednoduchá a neinvazivní. Jedná se o metodu, která je součástí komplexu diagnostických postupů vedoucích k určení druhu a míry sluchového postižení.

Poznávací funkce se vyznačuje myšlením, schopností učít se zapamatováním.

Progresivní sluchová vada je označení pro přebírá se zhoršující sluchové postižení.

Prstová abeceda (daktylní) je použitím vizuální bi/mono manuální podoby české abecedy k „hláskování“ slov. Používá se při komunikaci zpravidla v těch případech, kdy je třeba popsat neznámé slovo nebo nové jméno.

Raná pé_e je označení pro soubor služeb, které jsou nabízeny a poskytovány rodině se (sluchov_) postižením dítětem v období od stanovení diagnózy do tří let věku. V případě, že se jedná o dítě s kombinovaným postižením může být tato služba poskytována i déle. Z hlediska formy poskytovaných služeb se jedná nejčastěji o návraty v rodinách, kurzy a semináře pro rodiče, konzultace, poskytování podpory a instruktáže, provádění terapií. U nás není raná pé_e zatím legislativně zakotvena. V současné době je provozována jako sociální služba.

Če je termín obvykle používaný ve smyslu techniky vyjadřování jazyka pomocí promluvy ve slovech. Če je tvořena samohláskami a souhláskami. Jejich specifický zvuk a řízení umožňuje vytváření slov.

Čeové pole je oblast, ve které se vyskytuje z hlediska vyjadřované frekvence a síly zvuku nachází mluvená če. Tvar čeového pole je pro různé jazyky je tak, různé, jak různé jsou fyzikální hodnoty jednotlivých lásek. (české S na rozdíl od anglického th) Při kompenzaci sluchové ztráty pomocí sluchadla je cílem zesílit vnímaný zvuk do co nejvíce části čeového pole. Tohoto cíle nelze u všech typů sluchových vad dosáhnout a to je dalším argumentem k diskusi o nutnosti využívání sluchadel ve všech případech u všech sluchově postižených dětí.

Simultánní komunikace je komunikační technika při které se využívá mluvené četiny doplněné znaky. Znaky jsou zároveň používány k jednotlivým slovům dle pravidel českého jazyka. Setkáváme se často s využitím názvu Totální komunikace pro tuto komunikační techniku.

Sluchový screening je plánově prováděné vyšetření sluchu, které odhalí skupinu dětí u nichž je třeba případnou sluchovou ztrátu potvrdit nebo vyvrátit dalšími vyšetřeními.

Totální komunikace je komunikační technika, která v sobě zahrnuje spojení manuálních a manuálně - orálních prostředků dle komunikačních potřeb a vyjadřovacích a přijímacích schopností účastníků komunikace. Ve výchozí a vzdělávání dle zásad Totální komunikace se uznává právo sluchově postižených na maximální výkon tak, aby bylo dosaženo optimálního pochopení a úplného porozumění během komunikační situace.

Tlumočník je osoba zprostředkující komunikaci mezi osobami, které nepoužívají stejný jazyk a to například z jednoho jazyka do jazyka druhého. Pro osoby s poruchami sluchu máme nejčastěji na mysli například z mluvené formy českého jazyka do jazyka znakového. V praxi se lze setkat s tlumočením do znakové četiny nebo tzv. orálním tlumočením, které spojuje ve vizualizaci mluveného projevu uživatele k odezírání.

Ušní tvarovka (ne tvárnice) je individuálně tvarovaná, plastová koncová část sluchadla, která musí co nej přesněji kopírovat tvar vnějšího ucha a zvukovodu. Základním požadavkem je těsnost, proto je zprostředkovává přenos zesíleného zvuku do ucha. V případě, že netěsní, vzniká akustická zpětná vazba – pískání sluchadla. Čečením není zeslabení výkonu sluchadla a tím i snížení síly pískání, ale odeslání uživatele na odborné pracoviště za účelem zhotovení nové ušní tvarovky.

Zbytek sluchu je označení pro takové sluchové postižení, při kterém je možno diagnostikovat určité množství využitelného sluchu.

Získaná vada sluchu je sluchové postižení, které vzniklo po narození dítěte.

Znakovaná _e_tina je komunika_ní technika, p_i které se vyu_ívá vizualizovaná forma pomocí znak_ znakového jazyka pro zviditeln_í _e_tiny. Znaky jsou _azeny dle pravidel platn_ch pro _e_tinu.

_vatlání je projev dít_te v období do jednoho roku v_ku, p_i kterém poprvé vyu_ívá zvuk__e_i. Zpo_átku se nejedná o komunika_ní nebo jazykov_ zám_r. Pozd_ji se m__e stát sou_ástí po_ínajícího v_voje komunika_ního systému.